

And not under a חבר

ולא תחת חבר –

OVERVIEW

taught that it is better to be under the rule of a gentile¹ than to be under the rule of חבר. There is a dispute between רש"י and תוספות as to who they were.

פירש בקונטרס² חבר פרסיים –

explained that חבר are Persians -

ולא נהירא דפרסיים היו בבבל מימות כורש כדפירש רש"י בפרק ב' דגיטין (דף יז, א') -

And does not agree with this view, for the פרסיים were living in בבל from the days of כורש as רש"י explained in the second פרק of גיטין -

חברים בימי רבי יוחנן אתו לבבל כדאמר בהבא על יבמתו⁴ (יבמות סג, ב) –

And the גמרא states in פרק ר' יוחנן בבל in the time of חברים came to בבל, which was much later than the time of כורש. This proves that חברים and פרסיים are different people.

פרסיים were not חברים the additional proof that offers תוספות:

ועוד דאמרינן בקדושין (עב, א) הראני פרסיים דומין לחיילות בית דוד –

And furthermore the גמרא states in פרק קדושין that רבי said to לוי 'show me what the פרסיים look like', לוי answered 'they are similar to the soldiers of בית דוד', then רבי asked -

הראני חברין דומין למלאכי חבלה⁵ משמע דחברי אומה אחרת היא –

'Show me the חברין', and לוי answered, 'they are similar to מלאכי חבלה'. This concludes the citation. It is apparent that חברין are a different nation from the פרסיים.

In summation: תוספות offers two proofs that חברים and פרסיים are separate nations. The first is from the גמרא in גיטין (which states that the פרסיים came to בבל during the reign of כורש) and the גמרא in יבמות (which states that חברין came to בבל during the life of ר' יוחנן). Second, from the גמרא in קדושין in which לוי described the חברין and פרסיים in a totally different manner.⁶

¹ רש"י ד"ה ולא interprets this to mean the אדומים. See תוספות later.

² See מבני פרסיים (who writes רש"י ד"ה חבר).

³ See there רש"י that ד"ה לבתר דאתי חברי (for כורש was from מדי).

⁴ The גמרא there relates the reaction of ר' יוחנן when he was informed that the חברי came to בבל.

⁵ (גיהנום) are angels that mete out punishment (מלאכי חבלה).

⁶ will offer later a refutation of this proof. See footnote # 21.

responds to an anticipated question:

והא דאמר בפרק ב' דגיטין (דף יז, א) אתא חברא שקל שרגא מקמייהו –

And that which the גמרא states in the second פרק of גיטין; מסכת גיטין 'a חברא came and took away the candle from them (and the אמוראים were not able to continue their discussion), so רבה בר בר חנה (who was seemingly frustrated by this) -

אמר רחמנא או בטולך⁷ או בטולא דבר עשו –

Said; 'Merciful One either we should be protected in Your shade or in the shade of עשו's children', but not under the חברי. The גמרא challenged this statement of רבה בר בר חנה -

למימרא דבני אדומים מעלי מפרסיים⁸ –

'Does that mean to say that the Edomite people are better than the Persians -

והתניא אלהים הבין דרכה וגומר⁹ ידע הקדוש ברוך הוא –

But we learnt in a ברייתא the פסוק writes אלקים הבין דרכה, etc., meaning that knew -

שאין ישראל יכולים לקבל רוב גזרותיו של עשו הרשע עמד והגלה אותם לבבל –

עשו הרשע cannot bear the many harsh decrees of בני ישראל, therefore stood up and exiled the בני"י (where they will be under the rule of the Persians). This concludes the citation from the גמרא. It seems from the question, 'למימרא דבני אדומים מעלי מפרסיים', that the חברא (who took away the candle) were as¹⁰, פרסיים –

למימרא וכו' מפרסיים the question responds, the תוספות

לאו משום דחברים היו פרסאי –

Is not because the חברים were פרסאי -

אלא עיקר היו הפרסיים והחברים שביניהם היו כפופין להן¹¹ –

But rather the main nation was the פרסיים, and the חברים amongst them were subservient to the פרסיים (and therefore the גמרא asked מעלי אדומים בני אדומים). – גיטין in גמרא continues citing the תוספות. (מפרסיים)

⁷ He meant, take us back to ארץ ישראל or at least עשו.

⁸ requested that the בני"י should rather be under עשו than under the (חברי) Persians. This challenge of the גמרא seems to equate חברי and פרסיים, which contradicts תוספות view.

⁹ והוא ידע את מקומה פסוק. The. איוב כח, כג.

¹⁰ See previous footnote # 8.

¹¹ wished that they would be under עשו rather than under the פרסיים since the חברים were there, and caused all kinds of difficulties (see footnote # 15). The גמרא challenged this view for the ברייתא teaches that it is better to be by the פרסיים (seemingly even with the חברים) than with עשו. The גמרא resolves this contradiction (as תוספות mentions immediately) that the advantage of the פרסיים over עשו is only before the חברים came and joined the פרסיים in בבל.

ומשני הא מקמי דאתו חברי לבבל היו פרסאי מעלו מרומאי¹² –

And the גמרא answered this (which the ברייתא states that they went to גלות among the פרסיים, for they weren't so harsh as the בני עשו) is before the חברי came to בבל,¹³ then the פרסיים were better than the Romans –

והא דקאמר או בטולך או בטולא דבר עשו בתר דאתו חברי לבבל בימי ר' יוחנן –

And that which רבה בר בר חנה said, 'or in Your shadow and in the shadow of the בני עשו' (which indicates that עשו is better than the פרסיים), that is valid after the חברי came to בבל in the days of ר' יוחנן –

כדמוכח בהבא על יבמתו¹⁴ (יבמות סג,ב) והרשיעו את הפרסיים¹⁵ דרומיים מעלי מפרסאי- as is evident in יבמתו על יבמתו, פרק הבא על יבמתו, and the חברי corrupted the פרסיים, and at that point the Romans are better than the Persians.

גיטין in פירש"י cites תוספות

ורש"י פירש שם¹⁶ דאתו חברי לבבל פרסיים בימי כורש¹⁷ –

And רש"י explained there (in גיטין) that when the גמרא stated that the חברי came to בבל, it is referring to the פרסיים who came to בבל in the days of כורש –

ולא נהירא¹⁸ כדפרישית דהא בימי רבי יוחנן אתו חברי ופרסיים בימי כורש –

And disagrees as I have previously explained, for the חברי came to בבל in the days of ר' יוחנן, and the פרסיים came to בבל in the days of כורש –

וכדמוכח בקדושין¹⁹ (דף עב,א) דלאו אומה אחת הן –

And as is evidenced in the previously cited גמרא of קידושין that the חברין and the פרסיים are not one and the same nation.

(פירש"י supporting) פירוש offers an alternate תוספות

והרב רבינו יעקב מקורביל מפרש דחברים היו משרתים²⁰ מפרסיים –

¹² According to תוספות when the ברייתא states לבבל אותם הגלה he meant בבל as it was under Persian rule.

¹³ According to תוספות that the חברים came to בבל during the lifetime of ר"י (who was an אמורא), it is obvious that the ברייתא is discussing בבל before the חברים came there.

¹⁴ See footnote # 4, that the חברים came to בבל during the lifetime of ר"י.

¹⁵ This explains (better) why the גמרא asked מפרסיים מעלי מפרסאי, because indeed the חברים corrupted the פרסיים, so he was referring to the corrupted פרסיים. See footnote # 11.

¹⁶ See footnote # 3.

¹⁷ According to רש"י when the ברייתא stated לבבל אותם הגלה it is referring to בבל as it was (under the כשדים) prior to the Persian conquest by כורש. See footnote # 12 for תוספות opinion.

¹⁸ See "Thinking it over".

¹⁹ differentiated between the פרסיים and the חברים.

²⁰ The ב"ה amends this to read כומרים (instead of משרתים).

And הר"ר יעקב מקורביל explained that the חברים were the [priests] (servants) of the פרסיים -

דומים למלאכי חבלה לפי שלובשים בגדים שחורים ורחבים²¹ –

They appeared as מלאכי חבלה because they wore black wide garments -

והיינו דשקל הכומר שרגא להביא לעבודה זרה שלהן²²:

And that is why the חברה priest took away the candle (from בר חנה) to bring it to their ע"ז.

SUMMARY

רש"י maintains that the חברים and פרסיים are from the same nation and that they settled in בבל when כורש conquered בבל. However תוספות maintains that they are two separate nations, and while the פרסיים came to בבל in the time of כורש, the חברים came to בבל during the lifetime of ר' יוחנן (many generations later).

THINKING IT OVER

רש"י here that חברים are פרסיים, and immediately asked two question on רש"י (see 'In summation'). At the end of תוספות he cites רש"י (that the חברים came to כורש) and תוספות repeats the same two questions again on רש"י.²³ Is there a difference between these two (seemingly indistinguishable) sets of questions?!

---

²¹ This explains why לוי described them different from the פרסיים (even though they are one people). See footnote # 6.

²² רש"י גיטין יז, א ד"ה שקלה.

²³ See footnote # 18.